

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Yritykset • 2022:35

Työ- ja elinkeinoministeriön kestävän kehityksen linjaus vuosille 2022-2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:35

Työ- ja elinkeinoministeriön kestävän kehityksen linjaus vuosille 2022-2023

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-776-2

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Työ- ja elinkeinoministeriön kestävä kehityksen linjaus vuosille 2022-2023

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:35		Teema	Yritykset
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Tekijä/t	Leena Pentikäinen, Riikka Astala	Sivumäärä	23
Kieli	Suomi		
Tiivistelmä	<p>Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on luoda taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kasvun edellytyksiä Suomeen. Ministeriön pitkän aikavälin strategisia painopisteitä ovat innovaatiopanostusten nostaminen neljään prosenttiin, työllisyysasteen nostaminen 75 %:iin sekä Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriön kestävä kehityksen linjaus nostaa esille, miten em. strategiset tavoitteet toteuttavat YK:n kestävä kehityksen tavoitteita. Lisäksi linjaus nostaa esille ministeriön kestävä kehityksen painopisteet, joita ovat ilmasto-kestävään talouteen siirtyminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, ihmisarvoisen työn ja reilujen työmarkkinoiden edistäminen, innovaatioista kestävä kasvua sekä alueiden kehittäminen ja ihmisten osallisuus. Ministeriön eri rahoitusinstrumentit edistävät näiden painopisteiden toteuttamista.</p>		
Asiasanat	ihmisarvoinen työ, yritykset, elinkeinot, kestävä kehitys, innovaatiot, vihreä talous, uusiutuvat energialähteet, yritysvastuu, aluekehitys, mineraalivarat		
ISBN PDF	978-952-327-776-2	ISSN PDF	1797-3562
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-776-2		

Arbets- och näringsministeriets riktlinjer för hållbar utveckling 2022–2023

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2022:35	Tema	Företag
Utgivare Arbets- och näringsministeriet		
Författare Leena Pentikäinen, Riikka Astala	Sidantal	23
Språk Finska		
Referat	<p>Arbets- och näringsministeriet har till uppgift att skapa förutsättningar för ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar tillväxt i Finland. Ministeriets långsiktiga strategiska tyngdpunkter är att öka innovationssatsningarna till fyra procent, att höja sysselsättningsgraden till 75 procent och att uppnå Finlands mål att vara koldioxidneutralt till 2035.</p> <p>Arbets- och näringsministeriets riktlinjer för hållbar utveckling lyfter fram hur dessa strategiska mål genomför FN:s globala mål för hållbar utveckling. Därtill lyfter man i riktlinjerna fram ministeriets tyngdpunkter inom hållbar utveckling: övergång till klimatresilient ekonomi, hållbar användning av naturresurser, främjande av människovärdigt arbete och en rättvis arbetsmarknad, hållbar utveckling genom innovationer, regionutveckling och invånarnas delaktighet. Ministeriets olika finansieringsinstrument medverkar till genomförandet av dessa.</p>	
Nyckelord	människovärdigt arbete, företag, näringar, hållbar utveckling, innovationer, grön ekonomi, förnybara energikällor, företags samhällsansvar, regionutveckling, mineraltillgångar	
ISBN PDF	978-952-327-776-2	ISSN PDF 1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-776-2	

Sustainable development policy of the Ministry of Economic Affairs and Employment for 2022–2023

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2022:35	Subject	Enterprises
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland	

Author(s)	Leena Pentikäinen, Riikka Astala	Pages	23
Language	Finnish		

Abstract

The task of the Ministry of Economic Affairs and Employment is to create favourable conditions for economically, socially and ecologically sustainable growth in Finland. The Ministry's long-term strategic priorities include raising investments in innovation to four per cent of GDP, increasing the employment rate to 75 per cent and achieving Finland's carbon neutrality target by 2035.

The sustainable development policy of the Ministry of Economic Affairs and Employment highlights how the above-mentioned strategic goals implement the UN's Sustainable Development Goals. The policy also draws attention to the Ministry's priorities for sustainable development, which include the transition to a climate-sustainable economy, sustainable use of natural resources, promotion of decent work and a fair labour market, sustainable growth from innovations, regional development and inclusion of people. The Ministry's various financial instruments promote the implementation of these priorities.

Keywords	decent work, companies, business and industry, sustainable development, innovations, green economy, renewable energy sources, corporate social responsibility, regional development, mineral resources
-----------------	--

ISBN PDF	978-952-327-776-2	ISSN PDF	1797-3562
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-776-2
--------------------	---

Sisältö

Esipuhe	7
1 Kestävä kehitys työ- ja elinkeinoministeriön toiminnassa	8
2 Temaattiset painopisteet	12
2.1 Ilmastokestävään talouteen siirtyminen.....	12
2.2 Luonnonvarojen kestävä käyttö.....	14
2.3 Ihmisarvoisen työn ja reilujen työmarkkinoiden edistäminen	16
2.4 Innovaatioista kestävää kasvua.....	18
2.5 Alueiden kehittäminen ja ihmisten osallisuus.....	20
2.6 Rahoitus mahdollistajana	22

ESIPUHE

Maailmamme kohdatessa lukuisia kriisejä nousee kestävän kehityksen merkitys entistä tärkeämmäksi. Ilmastonmuutoksen torjunta, ihmisarvoinen työ sekä uusien innovaatioiden kehittäminen sekä erilaisiin kriiseihin varautuminen ovat jatkuvasti ajankohtaisia - puhumattakaan demokratian ja rauhan vaalimisesta. Kestävä kehitys on kokonaisuus, jossa eri osa-alueet vaikuttavat toisiinsa.

Työ- ja elinkeinoministeriön kestävän kehityksen linjaus tuo esille, miten torjumme ilmastonmuutosta ja miten edistämme uusiutuvan energian saantia ja huoltovarmuutta. Lisäksi linjaus tuo esille työllisyyden, erityisesti reilut työmarkkinat. Siirtymässä ilmastoneutraaliin, vihreään talouteen, tulee huomioida että ihmisten osaaminen pysyy muutoksessa ajan tasalla. Tuomme linjauksessa esille myös kaupungistumisen ja aluekehittämisen merkityksen.

Kestävän kehityksen linjaus tuo esille myös yritysten tärkeän roolin kestävässä kehityksessä. Yritykset kehittävät yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa uusia innovaatioita yhteiskunnallisiin haasteisiin ja synnyttävät uusia työpaikkoja.

Olemme laatineet linjauksen laajassa yhteistyössä hallintomme kanssa; ELY-keskukset, Finnvera, Business Finland, VTT, Energiavirasto, GTK, Tesi sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Hallinnonalan virastot, laitokset ja yhtiöt toteuttavat kestävän kehityksen toimenpiteitä konkreettisesti.

Raimo Luoma
Kansliapäällikkö

Toukokuu 2022

1 Kestävä kehitys työ- ja elinkeinoministeriön toiminnassa

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) tehtävänä on luoda taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kasvun edellytyksiä Suomeen. TEM mahdollistaa sääntelyllä, rahoituksella ja palveluilla osaavan työvoiman saatavuuden, hyvät työolot, yritysten menestyksen, markkinoiden toimivuuden ja siirtymisen ilmastoneutraaliin talouteen. Hallitusohjelmaan perustuvia täsmällisempiä tavoitteita ovat hiilineutraaliuden toteutumisen edistäminen vuoteen 2035 mennessä, tutkimus- ja kehittämispanosten kasvattaminen 4 %:iin bruttokansantuotteesta sekä työllisyysasteen nostaminen 75 %:iin. Innovaatioilla ja yrityksillä on puolestaan nähty olevan ratkaiseva merkitys sille, miten kestävä kehityksen mukaiset tavoitteet toteutuvat.

Kestävä kehityksen yhteiskunnallinen ja poliittinen painoarvo on kasvanut, niin Suomessa kuin globaalisti. Sekä julkisilla että yksityisillä toimijoilla on lisääntynyt yhteiskunnallinen tarve toimia kestävästi, integroida se toimintastrategioihinsa ja osoittaa sen merkitys viestinnässään. Maailmamme kohtaavia kriittisiä ja toisiinsa vaikuttavia ajankohtaisia haasteita ovat muun muassa ilmastonmuutos, luontokato ja luonnonvarojen ylikulutus, merien saastuminen, eriarvoisuuden lisääntyminen sekä väestönkasvu ja kaupungistuminen. Ruoan riittävyys on globaali huolenaihe. Rikkaiden länsimaiden huolena on taas väestön ikääntyminen ja alhainen syntyvyys. Samaan aikaan nopea teknologinen kehitys muuttaa työtä ja työn tekemisen tapoja. Nämä globaalit murrokset voidaan usein myös kääntää kestävä kehityksen ja uusiutuvan, kestävä kasvun mahdollisuuksiksi¹.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) toteutti vuoden 2021 aikana kestävä kehityksen strategiaproessin ministeriön kestävä kehityksen tavoitteiden, keskeisten toimenpiteiden sekä toiminnan vaikuttavuuden tarkentamiseksi. Prosessi on ollut laajasti ministeriötä sekä osin hallinnonala osallistava, ja sitä on tukenut VTT (projektin raportti liitteenä).

TEM:n hallinnonalan strategiset tavoitteet, pitkän aikajänteen painopisteet ja niiden liittyminen hallitusohjelman tavoitteisiin voidaan tiivistää kuvassa 1 esitetyllä tavalla.

1 www.tem.fi/kasvuportfolio

Kuva 1. TEM:n tavoitteiden liittyminen hallitusohjelman tavoitteisiin (Lähde: TEM:n strategiakartta)

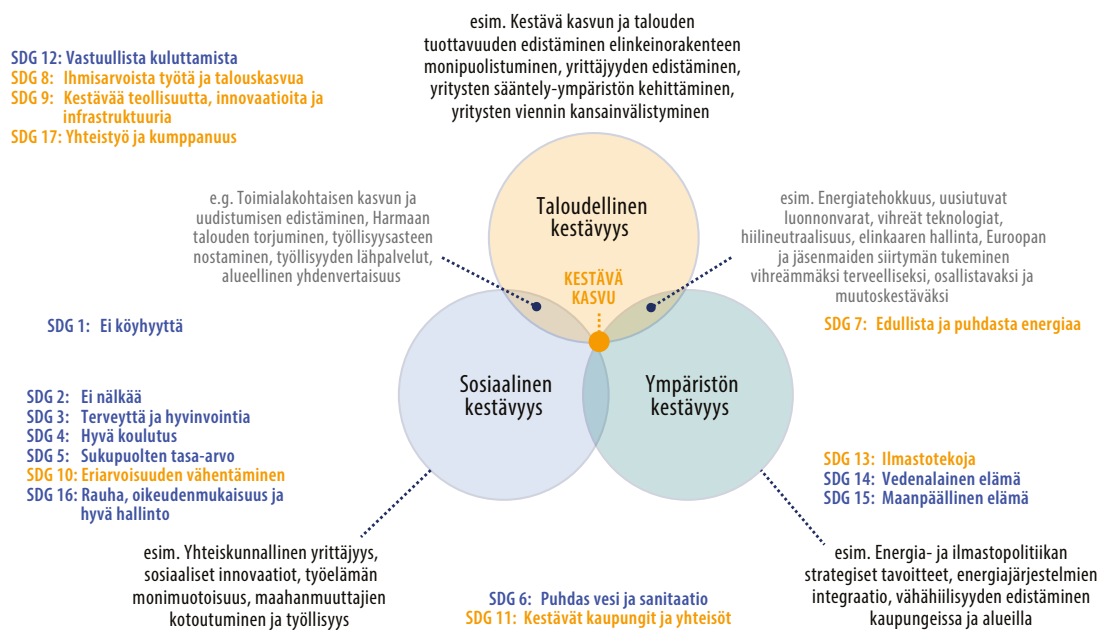
Valtaosa TEM:n toimenpiteistä on kytkettävissä YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelma Agenda 2030:een 17 SDG-tavoitteen (Sustainable Development Goals) toteuttamiseen (kuva 2). Nämä painottuvat erityisesti seuraaviin tavoitteisiin: 7. Edullista ja puhdasta energiaa, 8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, 9. Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja, 10. Eriarvoistumisen vähentäminen, 11. Kestävä kaupungistuminen 13. Ilmastotekoja sekä 17. Globaali kumppanuus.

Kuva 2. TEM:n painopisteet YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 17 tavoitteen toteuttamisessa.

Kuvassa 3 tiivistetään YK:n SDG -tavoitteet, TEM:n painopisteet SDG-tavoitteissa ja niiden liityntä kokonaiskestävyyteen eli kolmeen keskeiseen kestävyysulottuvuuteen (sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristön kestävyys).² TEM:n SDG-painopisteiksi valittiin vuonna 2021 Valtiokonttorin ohjeeseen perustuvaa vastuullisuusraportointia varten seuraavat tavoitteet: ”Edullista ja puhdasta energiaa”, ”Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua”, ”Ilmastotekoja” sekä ”Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja”.

Kuva 3. TEM:n toiminnassa painottuvat SDG:t (oranssilla lihavoidut SDG:t) ja kestävä kehityksen elementit. (Kuva: VTT)

² Edward B. Barbier and Joanne C. Burgess (2017) The Sustainable Development Goals and the systems approach to sustainability. Economics, Vol. 11, 2017-28 | October 10, 2017 <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2017-28>; United Nations, A/RES/70/1, TRANSFORMING OUR WORLD: THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT, sustainabledevelopment.un.org

2 Temaattiset painopisteet

Seuraavassa kuvatut temaattiset painopisteet on laadittu yhdistämällä TEM:n pitkän aikavälin painopisteet, SDG-tavoitteet sekä työpajojen tulokset. TEM:n keskeiset temaattiset painopisteet kestävän kehityksen toteuttamisessa ovat: ilmasto-kestävään talouteen siirtyminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, ihmisarvoisen työn ja reilujen työmarkkinoiden edistäminen, innovaatioista kestävä kasvua sekä alueiden kehittäminen ja ihmisten osallisuus. Lisäksi käsitellään TEM:n hallinnonalan kestävän kehityksen rahoitusta.

2.1 Ilmasto-kestävään talouteen siirtyminen

Ilmasto-kestävään talouteen siirtymisen edistämiseksi TEM toteuttaa keskeisesti seuraavia SDG-tavoitteita:

SDG 7: Edullista ja puhdasta energiaa

SDG 13: Ilmastotekoja

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Lisäksi Suomi toteuttaa osana Euroopan unionia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, joka tähtää vihreään siirtymään. Vihreä siirtymä tulee toteuttaa oikeudenmukaisesti kestävällä tavalla. TEM ja TEM-konsernin toimijat ovat keskeisessä roolissa vihreän siirtymän toteuttamisessa. Vihreällä siirtymällä tarkoitetaan muutosta kohti taloutta, jossa ekologinen ja sosiaalinen kestävyys yhdistyvät kannattavaan liiketoimintaan. Ilmastonmuutoksen osalta kyse on fossiilisista energialähteistä irtautumisesta, mutta vihreä siirtymä edistää myös laajemmin siirtymää kohti ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviin ratkaisuihin nojaavaa kasvua.

TEM:n toimiin kuuluvat muun muassa päästövähennystoimet ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen. Uusiutuvan energian käyttö lisää myös energian omavaraisuutta ja työllisyyttä sekä tukee alan teknologian kehittämistä. Uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta on Suomessa yli 40 prosenttia. TEM:n johdolla laaditaan kansallinen energia- ja ilmastostrategia. Yhtenä tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä niin, että sen osuus energian loppukulutuksesta nousee yli 50 prosenttiin 2020-luvulla. Elinkeinoelämä on vahvasti mukana murroksessa ja sitoutunut päästövähennystoimiin. Toimialojen laatimat vähähiilisyystiekartat ovat merkittävä osa ympäristön kestävyden toimia. Vähähiilisyystiekartat toimivat suorana syötteenä hallituksen ilmasto- ja energiastrategialle sekä monille muille valtion energia- ja ilmastopolitiikkaa sivuaville suunnitelmille.

Vihreä siirtymä osuu samaan aikaan laajemman työn murroksen kanssa. Siirryttäessä kohti vähähiilistä yhteiskuntaa on tärkeää kiinnittää huomiota reiluun siirtymään. Tähän kuuluu se, että yhteiskunta tukee työntekijöiden mahdollisuuksia osaamisen päivittämisessä ja uudelleen koulutautumisessa. Osaamisen kehittämistä tuetaan myös työvoimapalveluilla kuten elinikäisen ohjauksen keinoin sekä edistämällä yritysten toiminnan, työpaikalla tapahtuvan työn kehittämisen sekä osaamisen vahvistamista. Samalla voimme edesauttaa myös uusien, ihmisarvoisten työpaikkojen syntyä - työllisyys on talouskasvun, ihmisten hyvinvoinnin ja julkisen talouden kestävyden keskeinen tekijä.

Puhtaiden ratkaisujen markkinat kasvavat maailmalla kiihtyvällä tahdilla. Suomi on alan kiinnostavimpia innovaatiomaita, jonka osaamiselle on globaalia kysyntää. Edelläkävijyys ilmastotyössä on merkittävä keino vähentää kasvihuonekaasuja ja edistää luonnon monimuotoisuutta sekä samalla vahvistaa Suomen taloutta, työllisyyttä ja vientiä. Työ- ja elinkeinoministeriö on yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa selvittänyt hiilikädenjälkeä viennin työkaluna. Tavoitteena on arvioida suomalaisten yritysten tarjoamien teknologisten vähähiiliratkaisujen globaali päästövähennäpotentiaali ja hyödyntää tuloksia suomalaisyritysten vientityössä. Business Finlandin rahoittamana kehitetään myös mallia, jolla voidaan laskea myös laajempi ympäristökädenjälki.

Ilmastonmuutos muuttaa toimintaympäristöä, minkä vuoksi varautumista ja varautumissuunnittelua kehitetään jatkuvasti myös muuttuviin olosuhteisiin. Työ- ja elinkeinoministeriössä yhtenä osa-alueena on energiahuoltovarmuus, jonka on vastattava muuttuviin energiahuollon tarpeisiin ja olosuhteisiin. Energian jakeluinfrastruktuurin kannalta hyvin toimivat sähköverkot turvaavat sähkön saannin normaalioloissa ja poikkeustilanteissa. Sähköverkkojen rooli tulee kasvamaan yhteiskunnan sähköistyessä. Poikkeustilanteita varten on luotu tehoreservijärjestelmä, jota on vahvistettu entisestään. Kaasun toimitus- ja huoltovarmuus on turvattu ja sitä varten on uudistettu tuontipolttoaineiden velvoitevarastointia koskevaa lainsäädäntöä.

TEM:n tärkeimmät kestävä kehitystä tukevat tavoitteet:

- Teknologia tukee ilmastokestävään talouteen siirtymistä. Edistämme yhteiskunnan sähköistymistä sekä puhtaiden energiateknologioiden kehittämistä ja käyttöönottoa.
- Turvaamme ilmastokriisin ratkaisuun tarvittavan osaavan työvoiman saatavuutta ja tuemme työvoiman siirtymiä ilmastopolitiikan aiheuttamassa rakennemuutoksessa. Ihmisiä tulee kouluttaa uusiin ammatteihin hiilineutraaliin siirtymän toteuttamiseksi.
- Energia- ja ilmastopolitiikassamme lähtökohtina ovat energiatehokkuuden ja puhtaiden energialähteiden edistäminen, energian huolto- ja toimitusvarmuuden turvaaminen sekä energiankäyttäjien ja talouskasvun kannalta kilpailukykyisen hinnan varmistaminen.
- Ylläpidämme energian huoltovarmuutta turvaten energian saantia muuttuvissa olosuhteissa ja poikkeustilanteissa.

2.2 Luonnonvarojen kestävä käyttö

Luonnonvarojen kestävä käytön edistämiseksi TEM toteuttaa keskeisesti seuraavia SDG-tavoitteita:

SDG 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

SDG 9: Kestävä teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja

SDG 12: Vastuullista kuluttamista

Ilmastoaiheen kanssa käsi kädessä kulkevat materiaalien uusiutuvuuteen ja kiertotalouteen sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyvät kysymykset. Teollisuuden eri sektorit ja liikenne sekä energian varastointiratkaisut tarvitsevat enenevässä määrin mineraalipohjaisia raaka-aineita. Raaka-aineiden riittävyys on lisäksi merkittävä ja jopa hiilineutraalia siirtymää rajoittava kysymys.

Tiettyjen, keskeisten raaka-aineiden saatavuudessa on nähtävissä merkittävästi suurempaa kysyntää kuin mitä tarjonnan nähdään kasvavan. Lisäksi monien siirtymän edellyttämien mineraalisten raaka-aineiden tuotanto tai jalostusosaaminen ovat keskittyneet muutamiiin maihin. Raaka-ainehuollosta on tullut keskeinen osa kriittistä huoltovarmuutta. Toimenpiteitä, joilla raaka-aineiden riittävyttä varmistetaan, ovat muun muassa tutkimus- ja kehitystyö kriittisten raaka-aineiden korvaamiseksi, tuotteiden ja komponenttien käyttökierron pidentäminen ja käytön tehostaminen sekä raaka-aineiden kierrätysasteen nostaminen. Merkittäväksi raaka-ainelähteeksi on tunnistettu myös kaivosteollisuuden tuottamat kaivannaisjätteet, joita hyödyntämällä voidaan vähentää neitseellisten materiaalien tarvetta.

Teollisten tuotteiden ja palveluiden koko elinkaaren viisas suunnittelu sekä tehokkaat, päästöttömät ja jätteettömät teknologiat ovat avainasemassa kestävän kehityksen mukaisissa toimissa. Teollisuuden tuottavuuden parantaminen digitalisaation avulla on tällä hetkellä määräävä kehityssuunta. Kehitettäviä keskeisiä teknologioita ovat muun muassa tekoäly, prosessiautomaatio ja robotiikka. Sellupohjaisen tekstiilituotannon ohella kestävä tekstiiliteollisuus saanee mahdollisuuksia tulevaisuudessa myös kierrätyskuiduista. Muoviteollisuudessa siirtyminen fossiilivapaaseen muovin tuotantoon vaatii suurimmaksi osaksi kiertotaloutta kierrätetyn muovin uudelleen käytön muodossa, mutta myös uusiutuvien raaka-aineiden hyödyntämistä. Selluloosa on niin ikään tulevaisuuden supermateriaali, jonka avulla voimme korvata fossiilisia raaka-aineita ja luoda täysin uusia kestäviä tuotteita.

Biotalousstrategian keskeisenä tavoitteena on luoda kestäviin ratkaisuihin perustuvaa taloudellista kasvua ja työpaikkoja tuottamalla mahdollisimman korkean arvonlisän tuotteita ja palveluita ja siten synnyttää hyvinvointia koko Suomelle. Tavoitteena on myös lisätä materiaalien resurssiviisasta käyttöä ja kierrätystä sekä hyödyntää sivuvirtoja sekä vähentää riippuvuutta uusiutumattomista – erityisesti fossiilisista – raaka-aineista. Jotta strategian toteutus olisi mahdollista, tulee myös varmistaa uusiutuvien luonnonvarojen uusiutumiskykyä, ekologista kestävyyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Laaditaan ja toteutetaan biotalouden vihreän siirtymän TKI-ohjelma, jolla vahvistetaan tietopohjaa biotalouden osaamisen, uusien tuotteiden, resurssitehokkuuden, liiketoiminnan ja palveluiden kehittämiseksi.

Kansalaisten täytyy saada riittävästi tietoa kestävien kulutusvalintojensa tueksi. Kuluttaja voi omilla valinnoillaan minimoida omasta kulutuksestaan aiheutuvat negatiiviset ympäristövaikutukset. Kuluttajat voivat toimia ekotehokkaasti valitsemalla kestävä, laadukasta ja korjattavaa.

TEM:n tärkeimmät kestävästä kehitystä tukevat tavoitteet:

- Turvaamme luonnon monimuotoisuuden säilymistä, hillitsemme ilmastonmuutosta ja sopeudumme sen vaikutuksiin muun muassa bio- ja kiertotalouden keinoin.
- Tuemme yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita kehittämään ja ottamaan käyttöön ratkaisuja esimerkiksi kiertotalouteen ja uusiutuviin raaka-aineisiin.
- Edistämme mineraaleihin, niiden hyödyntämiseen ja korvaavuuteen liittyvää tutkimus- ja innovaatiotoimintaa. Vauhditamme kaivannaisjätteiden monipuolista hyötykäyttöä. Kehitämme mineraaliekosysteemiä ja viemme tätä osaamista etenkin kehittyville maille.
- Parannamme kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa tuotteiden ympäristöominaisuuksista ja niiden kestävyvyydestä, korjattavuudesta sekä tietojen luotettavuudesta ja vertailukelpoisuudesta.

2.3 Ihmisarvoisen työn ja reilujen työmarkkinoiden edistäminen

Työllisyyttä ja elinkeinotoimintaa tukevan toimintaympäristön luomisen ja toimivien markkinoiden ja kilpailullisuuden edistämiseksi TEM toteuttaa keskeisesti seuraavia SDG-tavoitteita:

SDG 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

SDG 10: Eriarvoisuuden vähentäminen

Työllisyyden edistäminen lisää hyvinvointia yhteiskuntaan. Työ- ja elinkeinoministeriö pyrkii nostamaan työllisyysasteen 75 prosenttiin kuluvalle hallituskaudella. Lisäksi TEM toteuttaa kestävästä kehitystä vähentämällä työelämän eriarvoistumista sekä edistämällä maahanmuuttajien kotoutumista. TEM edistää ihmisarvoista työtä myös kansainvälisesti muun muassa työjärjestö ILO:ssa ja eurooppalaisen nuorisotakuun avulla.

Kestävän kehityksen tavoitteiden näkökulmasta olennainen kattokäsite on vastuullinen yritystoiminta. Sillä tarkoitetaan liiketoimintaa, jossa yritys huomioi toiminnassaan kestävän kehityksen kolme pilaria: taloudellisen, yhteiskunnallisen ja ekologisen vastuun. Vastuullinen toiminta yhtäältä ehkäisee ennalta yritystoiminnan seurauksena mahdollisesti aiheutuvia haittoja, jotka voivat kohdistua talouteen, yhteiskuntaan ja ympäristöön, sekä toisaalta luo uutta liiketoimintaa ja mahdollistaa moniulotteisen arvonluonnin. Vastuullinen yritystoiminta pitää sisällään myös merkityksellisen ja ihmisarvoisen työn.

Kestävästä yritystoiminnasta sekä läpinäkyvistä tuotantoketjuista on entistä enemmän tulossa kilpailuetu. Suuryritykset ovat usein edelläkävijän roolissa vastuullisuuden muotoilemisessa ja toteuttamisessa, mutta pk-yritykset painivat resurssipulan ja vaillinaisen tiedon varassa. Erytystä huomiota tulisi kiinnittää siihen, kuinka voitaisiin tukea pk-yrityksiä vastuullisessa yritystoiminnassa. Suurten edelläkävijäyritysten ja pk-yritysten välinen yhteistyö yritysvastuun toteuttamisessa toimii luontevasti alihankintaketjuissa, joissa yritykset toimivat yhdessä.

Reiluja työmarkkinoita ja tasavertaista kilpailua edistetään Harmaan talouden ja talousrikollisuuden toimenpideohjelmalla. Siinä mm. tehostetaan viranomaisyhteistyötä ja –valvontaa sekä torjutaan harmaata taloutta ja työelämän sääntöjen kiertämistä. Ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä torjutaan osana kestävästä työvoiman maahanmuuton politiikkaa.

Syrjinnän ja rasismien tunnistaminen ja niihin puuttuminen ovat keskeisiä keinoja edistää monimuotoisuutta Suomen työelämässä ja kehittää työkuultuuria. Työelämän monimuotoisuutta ja inklusiivisuutta edistetään muun muassa tukemalla työnantajien rekrytointi- ja monimuotoisuusosaamista osana yrityspalveluita. Maahanmuuttajien osallisuutta ja työllisyyttä edistetään uudistamalla kotoutumisen ja työllistymisen edistämisen rakenteita osana kotoutumislain kokonaisuudistusta ja sen toimeenpanoa. Samalla työllisyystoimiin tavoitetaan paremmin työvoiman ulkopuolella olevat, kuten kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat.

TEM edistää myös sukupuolten tasa-arvoa työelämässä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi palkka-avoimuuden edistämistä, raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kitkemistä sekä samanarvoisen työn vahvistamista lainsäädännössä ja palkkausjärjestelmissä. Sukupuolten palkkaerojen pienentämiseksi hoivatyön arvostuksen lisääminen ja sen näkyminen palkkatasossa ja työolojen parantumisessa on keskeistä. Myös perhevapaaudistus luo hyvät edellytykset perhevapaiden tasaisemmalle jakamiselle ja monimuotoisten perheiden yhdenvertaisuudelle.

TEM:n tärkeimmät kestävästä kehitystä tukevat tavoitteet:

- Edistämme reiluja työmarkkinoita – vähennämme harmaata taloutta, torjumme ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä, ehkäisemme rekrytointisyrjintää ja kehitämme työelämää monimuotoiseksi. Myös vajaakuntoisten ja osatyökykyisten tulee voida osallistua työelämään.
- Edistämme ihmisarvoista työtä ja inklusiivisia työmarkkinoita Suomessa ja maailmalla. Huomioimme kestävästä kehityksestä ”ketään ei jätetä jälkeen” -periaatteen.
- Tuemme pieniä ja keskisuuria yrityksiä toteuttamaan kestävästä ja vastuullista liiketoimintaa.

2.4 Innovaatioista kestävästä kasvua

Innovaatiopolitiikan uudistamisessa TEM toteuttaa keskeisesti seuraavia SDG-tavoitteita:

SDG 9: Kestävästä teollisuudesta, innovaatioista ja infrastruktuureista

Innovaatioita tarvitaan kaikkien SDG-tavoitteiden saavuttamisessa. Yrityksillä ja tutkimusorganisaatioilla ja niiden kehittämällä innovaatioilla on merkittävä rooli kestävästä kehityksestä tavoitteiden toteuttamisessa. Suomalaiset yritykset vievät kestäviä ratkaisuja vastauksena maailman markkinoiden tarpeisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö hallinnonalansa kanssa edistää innovaatorahoitusta ja -ohjelmien avulla kestävästä teollisuudesta, kestävästä kehityksen innovaatioiden syntymistä ja toimialojen uudistumista. Samalla tarvitaan aktiivista TKI-investointien ja -kumppanien houkuttelua sekä avoimuutta maailmalla syntyville teknologioille ja niiden käyttöönotolle Suomessa. Uudet innovaatiot, teknologiat ja ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi kiertotalouteen, puhtaaseen energiaan ja vähähiilisyyteen, uusiutuviin raaka-aineisiin, puhtaaseen ruokaan, elämänlaadun ja hyvinvoinnin parantamiseen.

Kestävyydestä voi syntyä uudenlaista talouskasvua. Uusintavan talousajattelun mukaan meidän tulee päästä tilanteeseen, jossa talous sekä korjaa jo syntyneitä vahinkoja että ylläpitää ja kehittää tulevaisuuden rakennusaineita, kuten ekologista ja sosiaalista pääomaamme. Uusintava talous mahdollistaa kestävästä kasvun, mutta se vaatii merkittäviä uusia innovaatioita ja niiden käyttöönottoa. Talouden uudistuminen edellyttää riittäviä innovaatiopanostuksia. Hallitus on sitoutunut t&k-panostusten nostamiseen kansallisesti vähintään neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Uusintavan talouden edistämiseksi tarvitaan innovaatiopolitiikkaa, jolla tähdätään systeemisten ongelmien ratkaisemiseen ja jossa politiikkavälineitä suunnataan markkinoiden ja taloudellisen kasvun rakentamiseen yhteiskunnallisten haasteiden ympärille.

Kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttaminen vaatii laaja-alaista innovaatiotoimintaa ja teknologioiden hyödyntämistä. Esimerkiksi ilmastonneutralisuus olisi mahdollista saavuttaa jo olemassa olevilla teknologioilla, mikäli kustannustehokkuuteen ja lainsäädäntöön liittyvät esteet kyettäisiin ylittämään. Tämä on nähtävissä esimerkiksi älykkäiden sähköverkkojen ja uusien ruokakonseptien markkinoiden vahvistumisessa. Sääntelyssä on tärkeää luoda kannusteita ja edellytyksiä innovaatiotoimintaan ja teknologioiden käyttöönottoon. Innovaatioihin ja uusiin teknologioihin voi liittyä myös riskejä sekä eettisiä kysymyksiä, joihin sääntelyssä on otettava kantaa.

Yksi tapa edistää laaja-alaisesti innovaatiotoimintaa, on hyödyntää julkisen sektorin merkittävää ostovoimaa. Kestävillä ja innovatiivisilla julkisilla hankinnoilla voidaan edesauttaa uusien kestävien ratkaisujen ja teknologioiden kehitystä ja käyttöönottoa. Samalla julkinen sektori kannustaa yrityksiä t&k- ja innovaatiotoimintaan, nopeuttaa uusien ratkaisujen leviämistä ja yritysten kasvua. Hankinta-Suomen ohjelman toimenpiteiden avulla edistetään julkisiin hankintoihin käytettävien varojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä julkisen talouden kestävyttä. Kestävien ja innovatiivisten hankintojen osaamiskeskus KEINO luo edellytyksiä edistää julkisilla hankinnoilla Suomen hiilineutraalisuustavoitetta 2035 sekä kiertotalouden ja digitalisaation toteuttamista. KEINO auttaa julkista sektoria ja yrityksiä yhdessä ratkaisemaan vaativia kestävyysaasteita ja tuottamaan kansainvälisesti kilpailukykyisiä ratkaisuja.

TEM:n tärkeimmät kestävästä kehitystä tukevat tavoitteet:

- Valmistelemme missiolähtöistä tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa suurten globaalien haasteiden ratkaisemiseksi. Edistämme tässä tarvittavia systeemisistä ratkaisuja sekä eri sektorien välistä yhteistyötä. Hyödynnämme samanaikaisesti eri politiikkatoimia (TKI-toiminta, sääntely, hankinnat, informaatio-ohjaus).
- Tuemme yritysten kestävästä liiketoimintaa, hiilijalanjäljen pienentämistä ja hiilikädenjäljen kasvattamista maailmalla Business Finlandin ohjelmilla, rahoituksella ja palveluilla.

- Houkuttelemme Suomeen uusia investointeja ja innovaatiokumppaneita. Tuemme maailmanluokan innovaatio- ja yritysekosysteemien kasvua.
- Edistämme julkisten hankintojen toteuttamista ja uusien ratkaisujen syntymistä kestävästi, vastuullisesti ja innovatiivisesti. Hankintojen kestävyudessa huomioidaan kaikki kolme ulottuvutta; taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen kestävyys.
- Edistämme toimialojen uudistumista kohti entistä kestävämpää kehitystä, esimerkiksi matkailun, kaupan alan, meriteollisuuden, teknologiateollisuuden, biotalouden ja liikenteen vähähiilistä siirtymää. Kannustamme sektorit ylittävään yhteistyöhön ja hyvien käytänteiden jakamiseen.

2.5 Alueiden kehittäminen ja ihmisten osallisuus

Alueiden ja osallisuuden kehittämisessä TEM toteuttaa keskeisesti seuraavia SDG-tavoitteita:

SDG 11: Kestävät kaupungit ja yhteiskunnat

TEM edistää elinvoimaa sekä vähähiilisyttä alueilla ja kaupungeissa. Alue- ja kaupunkikehittämisen tavoitteena on luoda sellaista kasvua ja hyvinvointia, että sekä asukkaat ja elinkeinotoiminta viihtyvät. Kaupunkeihin ja myös alueille luodaan kasvun edellytyksiä myös maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikalla sekä näiden tehokkaalla yhteensovittamisella alue- ja kaupunkipolitiikan kanssa. Yritykset voivat tuottaa ratkaisuja globaaleihin kaupungistumisen haasteisiin, kuten liikenteeseen.

Alue- ja kaupunkikehittämisen tavoitteina on vahvistaa alueiden tasapainoista kehittymistä sekä kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä. Aluekehittämisellä vahvistetaan ja monipuolistetaan kestävällä tavalla alueiden elinkeinorakennetta ja edistetään taloudellista tasapainoa. Tavoitteena on myös edistää kestävä työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta, vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön kestävällä tavalla. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on parantaa eri alueiden omia

vahvuuksia ja erikoistumista. Lisäksi aluekehittämisen toimin edistetään alueiden kulttuuria ja parannetaan elinympäristön laatua ja kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta. Näitä tavoitteita edistetään alue- ja kaupunkikehittämisen toimenpiteillä niin kansallisesti kuin alueellisesti.

Alue- ja kaupunkikehittäminen edellyttää monialaista näkökulmaa ja yhteistyötä niin ministeriöiden kuin alueiden toimijoidenkin kesken. Vuosittain käytävät maakunnittaiset aluekehittämisen keskustelut kokoavat yhteen valtioneuvoston toimijat, keskusvirastojen ja alueen edustajat vuoropuheluun aluekehittämisen keskeisten tavoitteiden ja pullonkaulojen ratkaisuihin. Kestävän kehityksen painopisteet ja vihreä siirtymä ovat vahvasti esillä sekä aluekehittämistä ohjaavissa strategioissa että valtion ja maakuntien keskusteluissakin.

Suomalaisilla alueilla ja kaupungeilla on suuri potentiaali toimia kestävä kehityksen edelläkävijöinä. Eri alueilla on vahvuuksia liittyen esimerkiksi uusien energiamuotojen edistämiseen, teollisuuden vihreään siirtymään, kestäväan liikkumiseen tai vaikkapa kestäväan matkailuun. Alue- ja kaupunkikehittämisellä vahvistetaan innovaatio- ja yritysekosysteemien kehittymistä ja näiden verkottumista. Kaupunkialueet voivat olla testialustoja uusille kestävä kehityksen innovaatioille sekä innovaatio- ja liiketoimintaekosysteemien aktiivisia toimijoita. Alue- ja kaupunkikehittämisen keskiössä on tukea alueiden voimavarojen ja osaamisten tuomista yhteen, jolloin alueet ja kaupungit voivat nousta kansainvälisiksi edelläkävijöiksi.

Yritysten, kaupunkien ja tutkimustoimijoiden yhteiskehittämisen arvonluonnin tukena ovat ekosysteemisopimukset. Yritysten ja muiden TKI-toimijoiden kumppanuuksia tuemalla korkeatasoiset tutkimusympäristöt, osaamiskärjet, verkostot ja ekosysteemit vahvistuvat. Yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien ja valtion väliset innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimukset (1.2.2021–31.12.2027) muodostavat kestävä kaupunkikehityksen kokonaisuuden osana Suomen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027. Ekosysteemisopimuksilla vahvistetaan vetovoimaisten osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin TKI-verkostoihin ja arvoketjuihin.

Kaupunkien ja alueiden kehittämisessä merkityksellinen trendi on asukkaiden ja eri toimijoiden, mukaan lukien yritysten, osallistaminen kehittämis- ja päätöksentekoprosesseihin. Alueiden ja kaupunkien elinvoimaa rakennetaan yhdessä, yhteisin tavoittein. Kestävän kehityksen suuri mahdollisuus on houkutella asukkaat omilla teoillaan luomaan kestävää ympäristöä ja toimintaa. Lisääntyvä vuoropuhelu sekä neljännen sektorin kasvava rooli luovat kestävää ympäristöä.

TEM:n tärkeimmät kestävästä kehitystä tukevat tavoitteet:

- Vahvistamme yhteistyöroolia kaupunkien ja alueiden kehittämisessä eri politiikkasektoreilla ja otamme kansalaisia laajasti mukaan politiikkavalmisteluun.
- Tuemme asukkaiden työllisyyttä, osallistumista ja yhtäläisiä mahdollisuuksia.
- Tuemme vahvojen kansallisten toimien ulkomaisten osaajien houkuttelua alueille sekä maahanmuuttajien kotoutumista.
- Vauhditamme alueiden ja kaupunkien vihreää siirtymää esimerkiksi energiapolitiikan keinoin.
- Edistämme alueellisten innovaatio- ja liiketoimintaekosysteemien kehittymistä sekä alueellista erikoistumista vahvuuksien perusteella. Vahvistamme yritysten ja tiedemaailman yhteistyötä. Verkostomaisessa toimintaympäristössä kumppanuuksia tulee tiivistää myös globaalien toimijoiden kanssa.

2.6 Rahoitus mahdollistajana

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimijat ovat keskeisessä roolissa kestävästä kehityksen ratkaisujen ja vihreän siirtymän rahoituksessa. Toimijoilla on käytössään monipuolinen keinovalikoima tähän tarkoitukseen, kuten suorat tuet, lainat, takaukset ja takuut sekä pääomasijoitukset. TEM tukee kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamista kaikilla rahoitusvälineillään.

Suomen kestävästä kasvun ohjelma edistää elinkeinorakenteen uudistumista ja suomalaisten yritysten kestäviin ratkaisuihin perustuvaa kilpailuetua. Ohjelman toteutusta tuetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineellä (RRF). Ohjelman mukaiset yrityksille suunnatut rahoitushaut koskevat muun muassa energijärjestelmän murrosta, teollisuuden energia- ja kiertotalousratkaisuja sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioinvestointeja. Ensimmäiset haut avautuivat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla kesällä 2021.

RRF-rahoitus tarjoaa hallitukselle poikkeuksellisen mahdollisuuden vauhdittaa teollisuuden vihreään siirtymään kohdistuvia investointeja. Teollisuuden vähähiilistäminen edellyttää systemaattista ja pitkäkestoista rahoitusta. Tarvittavien investointien rahoitus toteutuu keskeiseltä osin markkinavetoisesti, mutta oikein toteutetut ja mitoitettut julkiset toimet voivat toimia investointien katalyytteina.

Tesi investoi enenevässä määrin kestäviin kohteisiin (esim. kiertotalousohjelma). Yhtiön markkinaehtoista sijoitustoimintaa ohjaavat hallitusohjelman ilmastotavoitteet ja hiili-neutraalisuus sekä Suomen kestävästä kasvun ohjelma. Myös Finnveran lainoilla ja takauksilla tuetaan kestäviä investointeja. Finnveran kotimaan rahoituksessa riskiä jaetaan

Euroopan investointipankkiryhmän ja pankkien kanssa. Samoin Finnveran kilpailukykyinen ja kestävä vienninrahoitus on keskeinen osa kokonaisuutta. Lisäksi Business Finlandilla on useita vihreää siirtymää edistäviä ohjelmia. Myös TEM:n hallinnonalaan kuuluva Ilmastorahasto myöntää pääomainoja kestäviin kohteisiin. Sijoitukset keskittyvät ilmastomuutoksen torjuntaan, teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen ja digitalisaation edistämiseen. Tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, luonnonvarojen käytön tehostaminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelmassa ”Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027” tavoitteeksi on asetettu, että 35 % Euroopan aluekehitysrahaston hankkeiden rahoituksesta kohdistuu ilmastomuutokseen liittyviin toimenpiteisiin, kuten kiertotalouden ja energia- tehokkuuden parantamiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan. Myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimenpiteissä korostuu kestävä elinkeinorakenteen vahvistaminen. Edellä mainitut teemat jakautuvat sekä alueellisiin TKI-toimenpiteisiin että pk-yritysten kehittämiseen. Lisäksi TEM tukee alueita Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman (AKKE) –rahoituksella aluekehittämisen painopistepäätöksen ja maankuntaohjelmien toimeenpanossa.

Ohjelman Euroopan sosiaalirahasto+:n rahoitusta kohdennetaan työllisyyttä, osaamista ja osallisuutta tukeviin kehittämishankkeisiin. Hankerahoituksella tuetaan erityisesti yhteiskunnassa vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia. ESR+ -hanketyön yhtenä tavoitteena on vähentää yhteiskunnan eriarvoisuutta ja samalla lisätä sosiaalisesti kestävä kehitystä.

Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen tavoitteena puolestaan on auttaa julkisen sektorin toimijoita vaikutusten hankinnassa esimerkiksi Social Impact Bond (SIB) -hankkeilla. Sosiaalisen ja ekologisen kestävyden osa-alueella vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus/TEM on ollut mukana esimerkiksi maahanmuuttajien työllistymistä, lasten ja nuorten hyvinvointia sekä ravinteiden kierrättämistä Itämerellä edistävissä vaikuttavuusperusteisissa hankkeissa.

TEM:n tärkeimmät kestävä kehitystä tukevat tavoitteet:

- Kanavoimme rahoitusta vihreään siirtymään. Julkinen innovaatio- ja yritysrahoitus vivuttaa yksityistä rahoitusta siirtymän toteuttamiseen. TEM tavoittelee EU-rahoituksen tehokasta hyödyntämistä ja kestävien rahoitusmarkkinoiden kehittymistä.
- Kanavoimme rahoitusta sosiaalisen kestävyden edistämiseen ja oikeudenmukaisen siirtymän toteuttamiseen.
- Toimijoilla on käytössään monipuolinen keinovalikoima, kuten suorat tuet, lainat, takaukset ja takuut, ohjelmat sekä pääomasijoitukset.

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-776-2

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi